

БІБЛІОГРАФІЯ

(рецензії й справоздання).

Д. В. Замѣтка о городищахъ - майданахъ (відбитка з часописи: По морю п сушѣ), 1896, с. 73—86 + табл.

Так звані в народі майдани, інакше розкопані могили, не вважаючи на увагу до них археологів і не по раз ведені суперечки, досі вістають ся невиясненими що до свого початку й призначеня. Автор виписаної тут статі, очевидно добре ознайомлений з ловецькою технікою, бачить в них останки прирядів до ловлення звіря, вказуючи на аналогії з т. зв. вовчими ямами й на уживанне слова м а й д а н у Великоросія з значіннями звязаними з польованнем. Автор думає, що сей спосіб перейняла Русь від Тюрків-кочовників, через те найбільше майданів трапляєть ся на території їх колишніх кочовищ. Він одначе не застановляєть ся над тим, чи можливо, щоб від таких давних часів могли заховатись такі великі сліди ловецьких прирядів: мусіли-б вони бути занадто масивні. Він вправді думає, що деякі з сих городищ могли заховатись від не дуже давніх часів — навіть з кінця минулого віку, але при тім трудно, щоб память про їх призначенне так цілковито затратилась в народі. В сучасних способах ловецтва автор вказує властиво лише досить далекі аналогії, тим часом трудно собі об'яснити, чому-б той спосіб перевів ся. Все се робить гадки автора дуже гіпотетичними. *М. Г.*

Études de mythologie slave N I -- Peroun et Saint Élie, par Luis Leger, Париж (Maisonneuve), 1895, ст. 31.

Теж, N II Svantovit et les dieux en „vit“, II., 1896, ст. 40.

Сі брошури становлять передруки (з деякими доповненнями) статей французького слависта, друкваних в Revue d'histoire des religions

в р. 1895—6. Автор, що не раз вже звертав ся до славянської мітології, читав, як поясняє в передмові, спеціальний курс про неї в Collège de France в 1895 р. і має замір обробити її виклади для опублікування в особнім томі; видані тепер епізоди, як він сподієть ся, послужать зразком того інтересу, який можуть мати її розвідки. Розвідки її одначе особливим інтересом не визначають ся, хоч автор і показує добру знайомість з літературою славянських старинностей і орудую досить богатим матеріялом.

В першій студії автор збирає відомости про культ Перуна на Русі і сліди його у інших Славян, над паралелею між Перуном і св. Ілляю (автор зазначає факт присяги християнської Русі в церкві св. Іллі, тим часом як поганська присягала перед Перуном — с. 10) і виказує пережитки віри в св. Іллю, як наступника Перуна у різних сучасних славянських народів (з української етнографії автор наводить лише дві легенди з Буковини, не називаючи джерела — с. 25—6). Се все мало дає нового для славянської мітології. Цікаво-б було вислідити, як зайняв Ілля місце Перуна, та автор сю точку не вияснив відповідно, обмежившись кількома неясними натяками. З одного боку він вказує, що культ Іллі здобув особливе значіння у Греків, де йому присвячували каплиці на горах і святкували день взяття його на небо (с. 23), з другого — висловляє гадку, що між особами старого завіту Ілля належить до тих, що найбільше вражав фантазію руських, славянських або варяжських неофітів, пригадуючи разом славянського Перуна і скандинавського Тора своєю властивістю над дощем і огнем і надприродним перенесенням на небо. Не кажучи за Тора, що як взятий сюди задля скандинавських Русинів, може справу хиба заплутати (мітологія — то одна з дуже слабих точок скандинавської теорії), вістаєть ся нелепним — чи Славяне перейняли готові погляди на Іллю від Греків, чи виробили самостійно, чи — нарешті — ся заміна їм була підсунута духовенством на-вмисне, як то часто думають про подібні заміни.

В другій студії автор зводить тексти про Святовита, далі — відкидаючи гадку (Мікльошіча) про св. Вита в сій імені, зводить імена славянських богів і осіб на вит і звит, і подає своє об'ясненне імені в в'їт, в'їцати — бог, що дає справедливі віщування. Далі застановляєть ся над різьбами, в яких бачили Святовита — рюгенською і збруцькою. На останню — спеціально цікаву для нас, звертає автор особливу увагу. Згадавши про скептицизм, з яким прийняли вість про збруцького Святовита по за польськими кругами, і цілковите ігнорування його у новітніх славянських мітологів (як Крек, Махаль), автор сам дуже обережно висловляє свій скептицизм в сій справі, признаючи її непорішеною остаточно. Він вказує на занадто велике припасованне

в виконанню сього ідола до оповідання Саксона Граматика (с. 32) і покликаєть ся на лист дра Кентржинського, що зауважив брак слідів давности на камені ідола і ряд сумнівних подробиць в самім виконанню. Додамо, що з наших учених пок. Драгоманов, як видно з недавно публікованих листів його (Житє і Слово, 1897, II), уважав ідол теж фальсіфікатом¹).

Взагалі можна сказати, що сі розвідки д. Леже, не даючи чогось дуже нового і не осягаючи цілковитої повноти, можуть користно познати з сучасним станом питань в науці, отже придатись не лише для французького читача, для якого Славянщина є земля незнаєма, а й для Славян самих.

М. Грушевський.

А. И. Кирпичниковъ — Къ литературной исторіи русскихъ лѣтописныхъ сказаній (Извѣстія отдѣленія русскаго языка и словесности имп. Академіи Наукъ, 1897, I, с. 54—64).

Ся статя з привабним титулом, що тут ми виписали, є реферат, читаний на торішнім археологічним з'їзді. Нема чого й казати, що вдячну тему вибрав собі автор: аналіза оповідань і легенд, вплетених в текст найдавнішої руської літописи, вяснення їх початку, їх припасовання до схеми літописи — се все питання, що вяснившись, кинули-б масу світла на початки й нашої суспільної історії, й культурного життя, устної й книжної словесности, укладу початкової літописи etc.; розвідки Сухомлінова (в Основі) й Костомарова (в XIII т. Монографій) про сі оповідання зробили лише початок сим студиям. На жаль статя д. Кірипичнікова дає не багато. Як він поясняє — се витяги з материялу, зібраного покійним (вмер тому рік) Ф. Гіларовим в його книжці „Преданія руської начальної лѣтописи“, видрукованої ще 1878 р., але не виданій в світ автором, що все збирав ся написати до неї вступну розвідку. Д. Кірипичніков застановляєть ся над пізнійшими модифікаціями оповідань Початкової літописи чи властиво її вступної частини — Повісті временних літ — в книжній літературі, великоросійській переважно. Розумієть ся, і ся сторона могла-б бути дуже інтересною, як би дати докладний аналіз

¹) Недавно вийшла в світ відбитка статі Ом. Партицького: Велика славянська держава передь двома тисячами лѣтъ, Львів, 1889, 16^о, ст. 100: се передрук фейлетонів „Діла“, що почав тоді робитись, але не вийшов чомусь. Тож годі сю обговорювати як нову, — зауважу тут лише, що автор говорить в ній про Скитів, уважаючи їх за Славян. На с. 72 і далі подав він (тому й згадує про сю книжечку на сім місці) опис збруцького ідола, уважаючи його статуєю Дажбога і пояснюючи поодинокі фігури на нїм; метод тих пояснень звістний читачам „Старинної історії Галичини“.